

Otomotiv Sektör Raporu

2024

Av. Arb. Alper Uzun
Av. Rüştü Mert Kaşka
Av. Abdullah Bozdaş
Av. Aslı Su Çoruk

Genel Bakış

2024 yılı, Türkiye otomotiv sektörü açısından her anlamda dinamik bir yıl oldu. Hukuki ve ekonomik bağlamda önemli gelişmeler yaşandı. Raporumuzda sektörü etkileyen bu gelişmeleri ele alacak ve son olarak pazar verilerine yer vereceğiz.

Otomotiv sektöründe 2023 yılı, rekor satış ile kapanmıştı. 2024 yılı ise etkisi artarak süren ekonomik sıkıntılar, araç fiyatlarındaki artış, yüksek kredi maliyetleri nedeniyle sıfır kilometre araç satışlarına yönelik beklentilerin belirsizliği ile başlasa da yıl sonunda elde edilen satış verilerine göre 2024, 2023'ü de geride bırakarak yeni bir rekora imza attı.^[1]

Covid-19 pandemisi ile başlayan ve 2023 yılında zirve yaparak sektörü olumsuz etkileyen tedarik sorunları, 2024 yılında yaşanmadı. Birçok üretici, stokları tüketebilmek için, liste fiyatlarından

kayda değer indirimler ve kampanyalar yaparak tüketicilere cazip seçenekler sundu. 2023 yılındaki gibi, ikinci elde sıfır kilometreden daha pahalıya satış günleri yılın hemen başlarında geride kaldı.

Tedarik zincirindeki istikrarın sağlanması, vergisel teşviklere uygun araçların satışa sunulması ile pazar çeşitlendi, sıfır kilometre araç fiyatlarındaki kampanyalar ile birlikte ikinci el araç fiyatlarındaki artış sınırlı kaldı.

Yüksek satış ve ülkemizde motorlu taşıtlardan alınan Özel Tüketim Vergisi ("ÖTV") politikası ile 2024 yılında otomotiv sektöründe hedeflenen ÖTV geliri 497 milyar TL iken, tahsilat 537 milyar 587 milyon 500 bin TL olarak gerçekleşti.

Bunun yanı sıra, 2024 yılı otomotiv sektörü açısından birçok yeniliğin ve deği-

şikliğin yaşandığı bir yıl olmuştur. Pazarın dikkat çeken gelişmelerinden biri, pek çok yeni markanın Türkiye pazarına giriş yapmasıdır. Bu markalar arasında, özellikle Çin merkezli elektrikli araç üreticisi BYD'nin Türkiye'de fabrika kurma kararı alması büyük ilgi uyandırmış ve pazara hızlı bir giriş yapması dikkat çekmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin yerli elektrikli aracı TOGG da yüksek adetli satış temposunu sürdürmüş, pazarın önemli oyuncularından biri olmaya devam etmiştir.

Elektrikli araçların yükselişi, 2024 yılı boyunca belirgin şekilde devam etmiş, toplam araç satışı içerisindeki payı %10,7'ye yükselmiştir. Özellikle ÖTV kapsamında yapılan düzenlemeler ile elektrikli araç üretimi ve ithalatı teşvik edilmiş ve markalar, %10'luk ÖTV dilimine uygun araç ithalatına başlamıştır. Bununla birlikte, "Plug-in Hybrid" ("PHEV") araçlara yönelik getirilen vergi teşvikleri, içten yanmalı motorla çalışan şarj edilebilir araçların Türkiye pazarındaki payını artırmıştır. Bu teşvikler verilirken, yılın son günü Çin'de üretilen ve ithal edilen otomobiller için uygulanan ilave gümrük vergisi oranı, 2025 itibarıyla %40 seviyesinden %50'ye çıkarıldı.

İhracat alanında da dikkat çeken gelişmeler yaşanmıştır. 2024 yılı itibarıyla, otomotiv sektörünün ihracatı bir önceki yıla göre

%6,3 oranında artarak 37,2 milyar USD'ye ulaşmış ve otomotiv sektörünün öncülüğü pekiştirilmiştir. Ancak, üretim tarafında 2024 yılında %7,02'lik bir azalma yaşanmış, en büyük kaybı ise %41,33 ile Tofaş yaşamıştır.

Bunun yanında, 2023 yılında olduğu gibi, 2024 yılında da araçların alım-satımı işlemlerine ilişkin olarak ilave düzenlemeler getirildi.

Teknik mevzuatta daha önce yapılan önemli düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. GSR II olarak ifade edilen çeşitli güvenlik donanımları, sıfır kilometre araçlar için zorunlu hale gelmiş^[2], sürüş ve yaya güvenliğini artırmaya yönelik yapılan değişiklikler sektördeki paydaşları uyum sağlamaya zorlamıştır.

Son olarak, sektördeki önemli yasal gelişmelerden biri de Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi ("UTTS") olmuştur. Araç yakıt giderlerini beyan eden mükellefler adına kayıtlı araçlara takılacak bir cihaz ve bu cihazla eşleşerek çalışacak akaryakıt istasyonu sistemiyle, kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

Geçtiğimiz yıl olduğu gibi, bu raporumuzda da 2024 yılında otomotiv sektöründe meydana gelen önemli hukuki gelişmeleri ve şekillenen piyasa verilerini izah edeceğiz.

2024 Yılındaki Önemli Mevzuat Değişiklikleri

Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmelik

27.08.2024 tarih ve 32645 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmelik ile, sıfır taşıt ticaretinde distribütör ve yetkili satıcıların sorumlulukları belirlenirken, ikinci el motorlu kara taşıtı ticaretine ilişkin düzenlemelerin kapsamı genişletildi. Ayrıca, elektronik ortamda gerçekleştirilen taşıt ihaleleri ve taşıt ön değerlemesine ilişkin ilke ve kurallar da düzenlendi. Yönetmeliğin amacı, otomotiv sektöründe adil ve rekabetçi bir piyasa ortamı sağlamak, motorlu kara taşıtı ticareti yapanların sorumluluklarını netleştirerek tüketici mağduriyetlerini önlemek olarak ifade edildi.

Bu Yönetmeliğe göre, bir takvim yılı içinde doğrudan veya aracılık yapılmak suretiyle üçten fazla ikinci el motorlu kara taşıtı satışı yapılması halinde her bir satışın ticari faaliyet olarak kabul edileceği düzenlendi. Yönetmelik uyarınca yetki belgesi olmadan ticari faaliyet kapsamında ikinci el motorlu kara taşıtı satışı veya pazarlaması yapılması ise yasaklandı.

Sözü geçen bu yetki belgesinin verilmesine ilişkin şartlar ve usul ve motorlu kara taşıtlarının ticaretine ilişkin olarak distribütörlerin, yetkili satıcıların ve işletmelerin hak ve yükümlülükleri Yönetmelikte düzenlendi.

Araçların Satış ve Devir İşlemlerine İlişkin Değişiklikler

04.12.2024 tarihli ve 32742 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile, daha önceden Yönetmelik kapsamında olmayan yüklü ağırlığı 750 kilograma kadar olan römork ve yarı römorkların tescil işlemleri ve geçiş süreci, kaybedilen tescil plakalarının yeniden basımı, engelli bireylerin kullanımını için özel düzenlemeler ve satış ve devir işlemlerine ilişkin yeni düzenlemeler yapıldı.

Yapılan bu değişikliklerle birlikte, kaybedilen bir tescil plakasının yeniden basımı için (i) plaka basım talep belgesi oluşturulması, (ii) iletişim bilgilerinin güncellenmesi ve (iii) araca ait özel tescil bilgileri oluşturulması işlemlerinin e-devlet üzerinden yapılabilmesine imkân sağlanmış oldu.

Bir diğer değişiklik ise, engelli kişilerce satın alınan araçların tescil kayıtlarına eklenecek şerhe ilişkin oldu. Buna göre, aracın tescil kayıtlarına düşülecek şerhte aracın bizzat engelli tarafından kullanılmasının esas olduğunun belirtilmesi ve aracı kullanacak olan kişilerin bilgilerinin aracın tescil kayıtlarına işlenmesi öngörüldü. Aracın bu kişiler dışındaki kimselerce kullanıldığına tespiti halinde ise, tespitin yapıldığı yer defterdarlığına bildirim yapılacağı düzenlendi.

Araç Muayene İstasyonlarını İlgilendiren Değişiklikler

10.12.2024 tarihli ve 32748 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile, muayene istasyonu çalışanlarının öğrenim ve tecrübe şartlarına dair bazı değişiklikler yapıldı. Araç muayene istasyonlarında istasyon amir yardımcısı olarak en az dört yıl görev yapmış olanların da istasyon amiri olarak görev yapabileceği düzenlendi.

Benzer şekilde, lise ve dengi okul mezunu olanların, Yönetmelik’te belirtilen

sayıyı aşmamak ve yine Yönetmelik’te belirtilen eğitimi aldıktan sonra yapılacak sınavda başarılı olmak kaydıyla araç muayene teknisyeni olarak görev yapabileceği düzenlendi.

Böylelikle, Yönetmeliğin Ek 4 ve Ek 6’sında yer alan eğitim dallarından mezun olmayan kişilerin, deneyime ilişkin kriterleri sağlamak kaydıyla araç muayene istasyonlarında istihdam edilebilmelerinin önü açılmış oldu.

Ayrıca, araç muayene geçerlilik tarihinde takvim gününün esas alınacağı netleştirildi.

Görsel: oyak-renault.com

Görsel: oyak-renault.com

Tam Otonom Araçların Sürüş Sistemlerine İlişkin Düzenlemeler

01.12.2024 tarihli ve 32739 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tam Otonom Araçların Otonom Sürüş Sistemine İlişkin Motorlu Araçların Tip Onayı Hakkında Yönetmelik (AB/2022/1426) ile, M ve N kategorisindeki tam otonom araçların otonom sürüş sistemlerine ilişkin tip onayı için özel test prosedürleri ve teknik gerekliliklere yönelik düzenlemeler yapıldı. Yönetmelik, belirlenmiş alanlarda veya sabit güzergâhlarda insan veya mal taşımacılığı ve otonom park sistemi gibi kullanım durumlarını kapsar.

İki veya Üç Tekerlekli Araçların ve Dört Tekerlekli Motosikletlerin Tip Onayı

16.11.2024 tarihli ve 32724 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişikliklerle, Yönetmelik eklerinde çeşitli teknik düzenlemeler yapılarak, kalibrasyon için gerekli saf gazların saflık değerleri ve hidrokarbon analizörlerinde kullanılacak yakıt gazı gibi teknik detaylar güncellendi. Ayrıca, Yönetmelik kapsamında geçici bir madde eklenerek mevcut AB tip onaylarının şartlar değiştirilmediği sürece geçersiz sayılmayacağı düzenlendi. Ek olarak, onay kuruluşu tarafından onaylanması halinde imalatçı tarafından tüketiciye sağlanan kılavuzların kullanılabilmesine dair düzenleme getirildi.

Şarj Ağı İşletmecilerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Alma Süresi

23.10.2024 tarihli ve 32701 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile, şarj ağı işletmecilerinin şarj istasyonu ekleme işlemleri için İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik uyarınca gerekli belgenin Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’na sunulma süresi 31.07.2025’e uzatıldı.

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.10.2024 tarihli ve 32690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Değişiklik kapsamında Tarım ve Orman Araçlarının Tip Onayı ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik kapsamındaki küçük seri tip onay başvurularında, bu onayların son imal tarihi ile tescil süresi 31.12.2024 tarihine kadar uzatıldı.

Motorlu Araçlar, Römorkları ve Aksamlarına İlişkin Genel Güvenlik Düzenlemeleri

02.10.2024 tarihli ve 32700 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklikle Motorlu Araçlar ve Römorkları ile Bunlar İçin Tasarlanan Aksam, Sistem ve Ayrı Teknik Ünitelerin Genel Güvenliği ve Korunmasız Karayolu Kullanıcılarının ve Yolcuların Korunması ile İlgili Tip

Onayı Yönetmeliği (AB/2019/2144) ekinde yer alan, motorlu araçlar ve römorkların güvenlik standartlarına ilişkin güncellemeler yapıldı.

Ayrıca, 26.06.2024 tarihli ve 32584 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Motorlu Araçlar ve Römorkları ile Bunlar İçin Tasarlanan Aksam, Sistem ve Ayrı Teknik Ünitelerin Genel Güvenliği ve Korunmasız Karayolu Kullanıcılarının ve Yolcuların Korunması ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği’nde (AB/2019/2144) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile M1, N1, O1 ve O2 araç kategorilerine ilişkin yeni imalat uygulama tarihi 31.08.2024 olarak belirlendi. Dolayısıyla Avrupa Birliği’nde 2019/2144 sayılı Tüzük ile yürürlüğe giren GSR II donanımlarının, 31.08.2024 tarihinden itibaren ulusal tip onayı bulunan araçlar için de uygulanmaya başlanacağı düzenlenmiş oldu.

GSR II kapsamında getirilen düzenlemelerde, sıfır kilometre tüm araçlarda akıllı hız yardımı, geri görüş kamerası ve arka park sensörü, ani fren yapılması durumunda yanan flaşörler, kaza veri kaydedicisi ve sürücü yorgunluk algılama sistemi bulunması zorunlu hale getirildi.

Sıfır kilometre otomobil ve kamyonetlerde şerit takip ve acil durum frenleme asistanı, sıfır kilometre otobüs ve kamyonlarda ise kör noktaların daha iyi tespit edilebilmesine ilişkin teknolojiler, yaya ve bisikletliler için çarpışma önleme teknolojisi ile lastik basıncı izleme bulunmasının zorunlu olduğu düzenlendi.

Karayolu Taşıt Araçlarının İthaline İlişkin Tebliğ

15.10.2024 tarihli ve 32693 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Karayolu Taşıt Araçlarının İthaline İlişkin Tebliğ’de (İthalat: 2024/7) yapılan değişiklikle, tebliğin adı “Karayolu Taşıt Araçlarının İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2024/41)” olarak değişti. Tebliğin amacı, karayolu taşıt araçlarının ithalatında tabi oldukları mevzuata uygunluğun denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak belirlendi. Dayanak maddeleri güncellenen tebliğde, “8716.20.00.00.00” G.T.İ.P. numarası uygunluk yazısı aran eşyalar arasına dahil edildi.

Bazı Elektrikli Araçların İthaline İlişkin Tebliğ

20.09.2024 tarihli ve 32668 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bazı Elektrikli Araçların İthaline İlişkin Tebliğ’de (İthalat: 2024/22) yapılan değişiklikle, tebliğin adı “Bazı Elektrikli ve Haricen Şarj Edilebilir Hibrit Araçların İthaline İlişkin Tebliğ” olarak değişti. Elektrikli ve haricen şarj edilebilir hibrit araçların ithalatına yönelik düzenlemeler genişledi. Ayrıca, tip onayına tabi olmayan araçların ithalatında TSE’den alınacak muafiyet yazısının gümrüklerde ibraz edilmesine yönelik düzenlemeler yapıldı.

Emisyon Düzenlemeleri

21.08.2024 tarihli ve 32639 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (Euro 5 ve Euro 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayı ile İlgili Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ ile araç emisyonlarının denetimi, araç tamir ve bakım bilgilerine erişim ile ilgili şeffaflık sağlanması ve imalatçıların teknik ve idari yükümlülüklerinin düzenlenmesine ilişkin hükümler getirildi. Tebliğ, emisyonların kontrolü, araç tip onay süreçleri ve ilgili veri paylaşımıyla ilgili yeni düzenlemeler içerir.

Karayolu Taşıma Yönetmeliği

31.05.2024 tarih ve 32562 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile yetki belgesi alınmasına veya yenilemesine dair özel şartlar, devir olarak kabul edilmeyecek haller ile bölünme, birleşme ve tür değişikliği, taşıtların özmal veya sözleşmeli olarak kullanılması, yetki belgesi sahiplerinin ortak yükümlülükleri, uluslararası taşımalarda geçiş ücretleri, yenileme hakkı biten veya iptal edilen yetki belgeleri, taşıtların yaşı, cinsi ve diğer şartlar konularında düzenlemeler yapıldı.

Ticari Araçlardaki Reklamlar

09.05.2024 tarihli ve 32541 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ticari Araçlarda Reklam Bulundurulması

Görsel: cherytr.com

Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, ticari araçlarda reklam uygulamalarına ilişkin düzenlemelerde değişiklikler yaptı. Bu değişiklikler ile ticari araçlarda elektronik ekran/ışıklı monitör tertibatı vasıtasıyla da reklamcılık faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği düzenlenmiş oldu. Yönetmelik, reklamlarda kullanılacak diğer araçlara ilişki kuralların yanı sıra, elektronik ekran/ışıklı monitör kullanımına ilişkin kuralları düzenledi. Bu kapsamda, elektronik ekranların parlaklık ayarlarının gündüz ve gece ışığına göre otomatik olması ve reklam değişim sürelerinin 120 saniyeden kısa olmaması şart koşuldu. Ayrıca, elektronik ekranlarda her 30 dakikada bir trafik güvenliği ile ilgili kamu spotu yayınlanması gerekliliği düzenlendi.

Araç Plakalarının İthalat Denetimi

30.12.2023 tarih ve 332416 sayılı (4. Mükerrer) Resmî Gazete'de yayımlanan Araç Parçalarının İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2024/25) ile düzenleme ekinde belirtilen ve sadece araçlarda kullanılan ürünlerin ithalatta, tabi oldukları teknik düzenlemelere uygunluk denetimine ilişkin usul ve esaslar düzenlendi. Bu Tebliğ kapsamında, yer alan ürünlerin ithalat denetimiyle ilgili tüm işlemler TAREKS (Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi) üzerinden risk analizine göre yapılır. Ayrıca, ithalatçı firmaların TAREKS'te tanımlanması ve firma adına TAREKS'te işlem yapacak en az bir kullanıcının yetkilendirilmiş olması gerekir.

Güncel Rekabet Kurulu Kararları

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi, 2024 yılı içinde de Rekabet Kurulu'nun otomotiv sektörünü ilgilendiren kararları aşağıdaki gibidir:

Birleşme ve Devralma	Stellantis / Tofaş Nihai İnceleme Kararı ^[3]	<p>Rekabet Kurulu ("Kurul"), Stellantis N.V.'ye ("Stellantis") ait olan Stellantis Otomotiv Pazarlama A.Ş.'nin, Stellantis ve Koç Holding A.Ş.'nin ortak kontrolünde bulunan TOFAŞ Türk Otomobil A.Ş. tarafından devralınması işlemine ilişkin başvuruyu, 23.11.2023 tarihli ve 23-54/1029-M sayılı kararı ile nihai incelemeye aldı.</p> <p>Kurul, 24.10.2024 tarihinde yapılan toplantısında alınan 24-43/1027-M sayılı kararı ile, başvuru sahiplerinin konu ile ilgili vermiş olduğu taahhütlerin işleme izin verilebilmesi bakımından yeterli olmadığı sonucuna ulaştı. Kurul'un işleme ilişkin değerlendirme süreci devam etmektedir.</p>
Birleşme ve Devralma	Volvo / Renault Kararı ^[4]	<p>Karar, yeni bir hafif ticari araç, ürün ve yardımcı lojistik hizmetler geliştirilmesi, üretimi ve satışı için Volvo Business Services International AB ("Volvo") ve Renault S.A.S. ("Renault") arasında tam işlevsel bir ortak girişim kurulması işleminin değerlendirilmesine ilişkindir.</p> <p>Kararda, ortak girişimin yeni bir hafif ticari araç, ürün ve yardımcı lojistik hizmetler geliştirilmesi, üretimi ve satışı faaliyetlerini gerçekleştireceği belirtildi. Bu kapsamda Kurul, ortak girişimin işlem tarafı teşebbüsler için sadece yeniden satıcı konumunda olmayacağına ve ana şirketlerle bağlantılı bir işlevin ötesinde faaliyetlerine devam edeceği kanaatine ulaştı.</p> <p>Kurul, ortak girişim ile işlem taraflarının Türkiye'de faaliyet gösterdiği pazarlar arasında yatay veya dikey bir örtüşmenin mevcut olmadığını değerlendirdi.</p> <p>Sonuç olarak Kurul, işlem sonucunda etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin vermiştir.</p>

Birleşme ve Devralma

**Mercedes /
BMW Kararı** ^[5]

Karar, Mercedes-Benz Group China Ltd. ("MBGC") ve BMW Brilliance Automotive Ltd. ("BBA") tarafından batarya ile çalışan elektrikli araçlar için Çin'de kamuya açık bir şarj altyapısı ağı geliştirilmesi ve işletecek tam işlevsel bir ortak girişim kurulması işleminin değerlendirilmesine ilişkindir.

Kurul, ortak girişimin Çin'de faaliyet göstereceğini ve Türkiye'de herhangi bir faaliyeti veya varlığı bulunmadığını dikkate alarak işlem tarafları ile ortak girişim arasında Türkiye'de herhangi bir yatay veya dikey örtüşme ortaya çıkmasının mümkün olmayacağını değerlendirdi.

Sonuç olarak Kurul, işlem sonucunda etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin vermiştir.

Rekabet İhlali	Otomotiv Önaraştırma Kararı^[6]	<p>Kurul, hafif ve orta sınıf ile ağır vasıta ticari araç sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("4054 sayılı Kanun") 4. maddesini ihlal ettikleri iddiasına ilişkin olarak 2023 yılında resen önaraştırma başlattı.</p> <p>Kurul, hafif ve orta sınıf ile ağır vasıta ticari araç sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin, rakip teşebbüslere ait fiyat tekliflerini sıklıkla edinebildiğine kanaat getirdi. Yerinde incelemeler kapsamında elde edilen belgeler arasından, rakip teşebbüslere ilişkin fiyat tekliflerinin doğrudan rakipler arasında ve rekabeti kısıtlamak amacıyla paylaşıldığını gösterir nitelikte herhangi bir belge tespit edilmediği ifade edildi. Nitekim Kurul, sektörün işleyiş şekli gereği, sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin, rakiplerin fiyatlarını pazar araştırmalarıyla yakından takip edebildiğini, ek bir çabaya ihtiyaç duymaksızın, müşteriler aracılığıyla, diğer pazar oyuncularının fiyat teklifleri hakkında bilgi sahibi olabildiklerini değerlendirdi.</p> <p>Kurul, yaptığı değerlendirme sonucunda önaraştırma kapsamında elde edilen belgeler arasında teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğini gösterir nitelikte herhangi bir belgenin bulunmadığını tespit eder. Bu doğrultuda, önaraştırmaya taraf olan teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı yönünde karar verdi.</p>
Muafiyet Kararı	TOGG Muafiyet Kararı^[7]	<p>Karar, Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ("TOGG") piyasaya süreceği elektrikli binek otomobillere yönelik satış sonrası hizmetlerinin sunulmasına ilişkin olarak kurulumaya ilişkin hibrit sisteme muafiyet verilmesi talebinin değerlendirilmesine ilişkindir.</p> <p>Kurul, TOGG'un Bosch Sanayi ve Ticaret AŞ ("BOSCH") ile akdettiği Küresel Servis Ağı Sözleşmesi'ni ve bakım onarım servisleri ile imzaladığı Yetkilendirilmiş Zincir Servis Sözleşmesi'ni değerlendirir. Karar'da ele alınan temel rekabetçi endişelerden ilki TOGG'un bakım ve onarım hizmetleri açısından nicel seçici dağıtım sistemi uygulamayı planlamasıdır. Yetkilendirilmiş Zincir Servis Sözleşmesi, satıcıların potansiyel sayısının doğrudan sınırlandırılmasına yönelik düzenlemeler içerir. Karar kapsamında ele alınan bir diğer rekabetçi endişe ise taraflar arasındaki bilgi değişimidir. Kurul, TOGG ve BOSCH'un bakım onarım hizmeti vermekte olduğunu belirterek tarafların birbirlerine rakip konumunda bulunduğunu vurgulamıştır.</p> <p>Kurul, başvuruya konu sözleşmelerin 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile sağlanan grup muafiyetinden yararlanamayacağına kanaat getirdi. Bununla birlikte Kurul, başvuruya konu sözleşmelere 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi.</p>

Piyasa Verileri

Türkiye’de aktif olarak faaliyet gösteren otuzun üzerinde otomobil ve hafif ticari araç distribütörü bulunur. Türk pazarında satılan markalar ve distribütörlerinin bilgileri şöyledir:

Otomobil Markaları	Distribütör Unvanı
Audi, Cupra, Seat, Volkswagen, Bentley, Lamborghini, Porsche	Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş.
BMW, MINI, Land Rover, Jaguar	Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.
BYD	ALJ Pazarlama ve Satış A.Ş.
Chery, Jaecoo	Chery Otomobil Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Citroen, DS, Opel, Peugeot	Stellantis Otomotiv Pazarlama A.Ş.
DFSK	SHS Araç Kiralama Lojistik ve Oto Tic. A.Ş.
Ferrari, Maserati	Fer Mas Oto Ticaret A.Ş.
Ford	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.
Honda	Honda Türkiye A.Ş.
Hyundai	Hyundai Assan Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Isuzu	Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Iveco	Iveco Araç Sanayi ve Ticaret A.Ş.
KIA	Çelik Motor Ticaret A.Ş.
Lada	Sever Oto Otomotiv San. Ve Tic. Ltd. Şti.

Otomobil Markaları	Distribütör Unvanı
Leapmotor, Skywell	Ulu Motor Sanayi Ve Ticaret A.Ş.
Karsan	Karsan Otomotiv Sanayii Ve Tic. A.Ş.
Maxus	Doğan Trend Otomotiv Tic. Hiz. ve Teknoloji A.Ş.
Mercedes-Benz, Smart	Mercedes Benz Otomotiv Ticaret ve Hizmetleri A.Ş.
MG	Doğan Trend Otomotiv Tic. Hiz. ve Teknoloji A.Ş.
Mitsubishi	Temsa Motorlu Araçlar Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.
Nissan	Nissan Otomotiv A.Ş.
Renault, Dacia, Alpine	MAIS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş.
Rolls Royce, Lotus	Royal Motors Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Skoda	Yüce Auto Motorlu Araçlar Tic. A.Ş.
SsangYong (KGM)	Şahsuvaroğlu Dış Ticaret Ltd. Şti
Subaru	Baytur Motorlu Vasıtalar Tic. A.Ş.
Suzuki	Suzuki Motorlu Araçlar Pazarlama A.Ş.
SWM	ATMO Grup
Tesla	Tesla Motorları Satış ve Hizmetleri Ltd. Şti.
Togg	Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Toyota, Lexus	Toyota Türkiye Pazarlama ve Satış A.Ş.
Volvo	Volvo Car Turkey Otomobil Ltd. Şti.

Otomobil ve Hafif Ticari Araç Pazarına İlişkin Değerlendirme

2022 yılında yaşanan sıra dışı fiyat artışlarının, tedarik ve imalat problemlerinin ardından 2023 yılında Türkiye otomotiv pazarının hareketli geçtiğini bir önceki sektör raporumuzda not etmiştik.^[8] 2024 yılı verilerine baktığımızda ise, 2023 yılında meydana gelen bu ivmelenmenin satış adetleri bakımından devam ettiğini, pazarda esaslı bir değişiklik olmadığını ancak elektrikli araç satışlarının artarak devam ettiğini söyleyebiliriz.

Otomotiv Distribütörleri & Mobilite Derneği'nin verilerine göre 2024 yılı Ocak-Aralık dönemi itibarıyla toplam otomobil ve hafif ticari araç pazarında toplam satış adedi 1.238.509 oldu. Bu satış adedi, geçtiğimiz yıla kıyasla yalnızca %0,5 oranında bir artış olduğu anlamına gelse de Türkiye otomotiv pazarı için yeni bir rekor kırıldığını da gösteriyor.

2024 yılı içerisinde gerçekleşen toplam 1.238.509 adetlik satışın 980.341 adedi otomobil, 258.168 adedi ise hafif ticari araçlardan oluştu. Otomobillerin 290.675 adedi yerli üretim iken, 689.666 adedi ithal araçlardı.

Gerek ÖTV düzenlemeleri gerek artan fiyatlar nedeniyle son dönemde olduğu gibi 2024 yılında da kompakt ve daha küçük sınıfta araçlar büyük oranda tercih edildi. 2024 yılında tüketicilerin %85,7'si A, B ve C segment (bir başka ifade ile, mini, süper mini ve kompakt sınıf) araçlar tercih etti. İçerisindeki en büyük pay 543.427 adet ile C segment (kompakt sınıf) araçlara ait.

Görsel: fiat.com.tr

Tofaş tarafından Bursa'da üretilen Fiat Egea 2024'te de Türkiye'de en çok satılan otomobil oldu. Tam 9 yıldır üretilen ve ilk üretim yılından beri zirvedeki yerini kimseye kaptırmayan Fiat Egea'nın üretiminin de eğer bir uzatma olmazsa 2025 yılı sonunda sonlanması planlanıyor.

Pazarın diğer önemli aktörleri de yerli araçlar idi. 2024'te en çok satılan 10 otomobilin 7'si Türkiye'de üretilen modellerdi.

2024 yılında, en çok tercih edilen motor tipi, benzinli idi. Benzinli motora sahip araçlar %60,1 pay ile uzak ara fark ile en çok tercih edilen motor tipine sahip araçlar oldu. Elektrik destekli içten yanmalı motora sahip (hibrit) araçların satışı büyük bir artış ile %18,8 paya ulaştı ve ikinci sıraya yerleşti. Dizel motorların pazar payı %9,8'e gerilerken, elektrikli motora tipine sahip araç satışı bir önceki yıla kıyasla yarı yarıya artarak tam 105.315 adet oldu. Böylelikle elektrikli araçların pazar payı ilk kez %10'u aşmış oldu (%10,7). Belirtmek gerekir ki motor gücü 160 KW altında olan araçlara %10 ÖTV uygulanıyor olması elektrikli araç satışlarının artmasında en büyük etken oldu. Zira satılan elektrikli araçların %81'i 160 KW ve daha az güç üreten motorlara sahip.

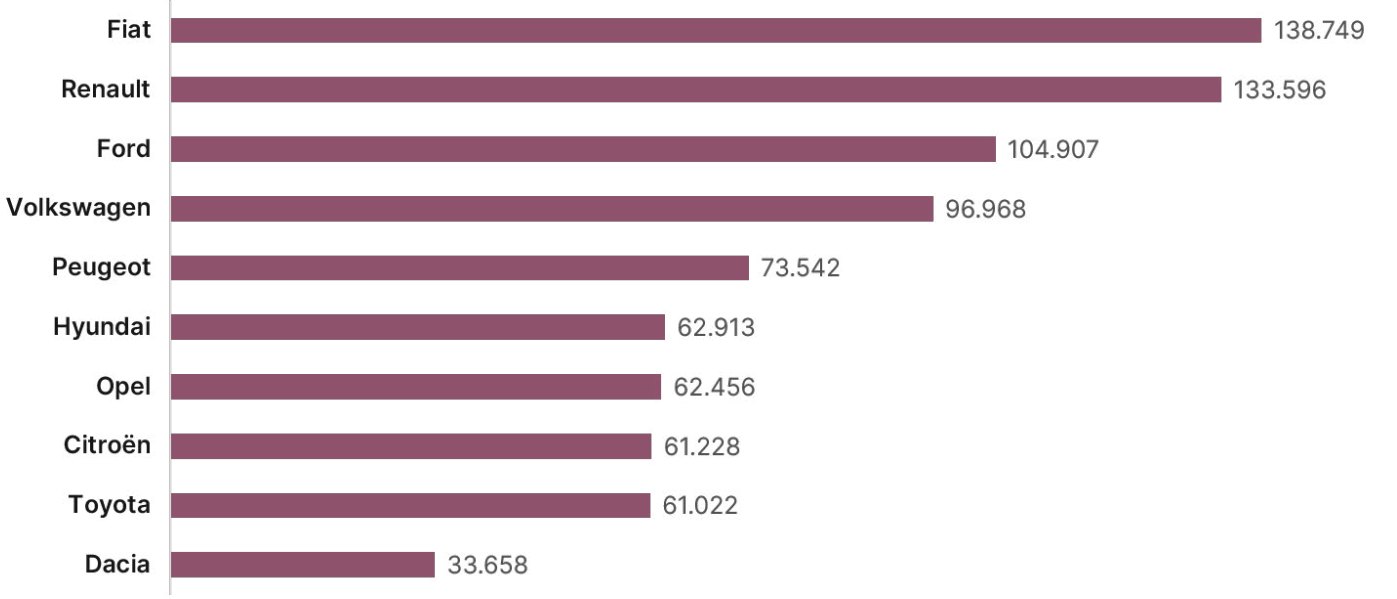
İçten yanmalı motorlarda motor hacmine göre ÖTV alınan ülkemizde, 1600 cc altındaki araçlar %69,7 pay ile en çok tercih edilen modeller oldular. Otomatik şanzımanlı otomobiller ise %91,5 pay ile manuel şanzımanlı otomobillerin unutulmaya yüz tuttuğunu ortaya koydu.

Markalar bazında değerlendirme yapacak olursak Fiat, otomobil ve hafif ticari araç satışları birlikte değerlendirildiğinde, en çok tercih edilen marka oldu. Sadece otomobil satışları dikkate alındığında ise Renault, yerli üretim araçlarının da etkisiyle, 2024 yılında 117.919 adet ile en çok otomobil satışı yapan marka oldu. Fiat'ın ikinci sırayı aldığı listede Volkswagen üçüncü, Hyundai ise dördüncü sırada yer aldı. 2023'teki satış rakamları ile dikkat çeken Chery ise Çin'den ithal edilen araçlara uygulanan ek gümrük vergisi nedeniyle yılın son aylarında daha az tercih edilir olmasına rağmen, en çok otomobil satan 5. marka oldu.

Bir başka dikkat çekici veri ise, Çin menşeli üretici BYD'den geldi. Tam elektrikli ve PHEV modelleri ile yılın son 32 gününde toplam 6.591 adet satış gerçekleştiren BYD'nin ülkemizde fabrika kurma kararı alması da sektör açısından olumlu bir başka gelişme oldu. Bununla birlikte, bir dönemin özgün markalarından olup daha sonra Renault çatısına dahil olan Alpine, yeni modelleri ile pazara giriş yaptı. Ssangyong markasını satın alan KG Mobility markası, Torres modelinin elektrikli versiyonu ile dikkat çekici satış rakamlarına ulaştı. Yılın ilk yarısında pazara giriş yapan ve toplamda 53 adet satış da gerçekleştiren bir başka Çin menşeli üretici Neta ise Çin'den ithal edilen araçlara ek gümrük vergisi uygulanması kararının ardından yıl ortasında ülkedeki satış faaliyetini durdurdu.

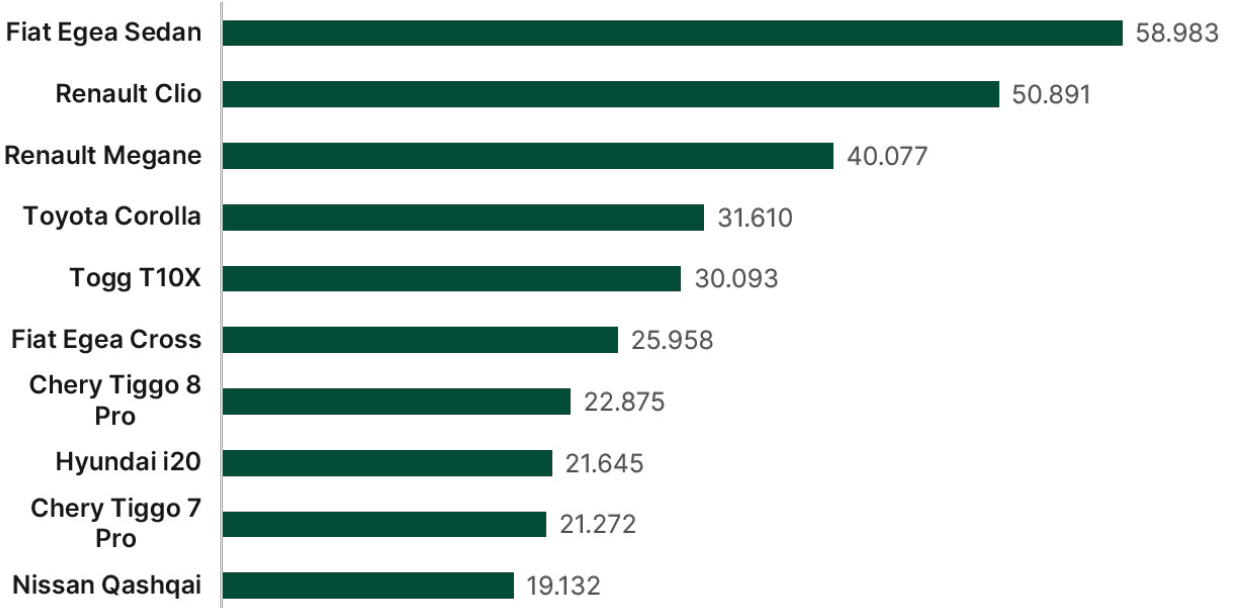
2024 yılında en çok satış yapan 10 marka şu şekildeydi:

2024 Yılıın En Çok Satan 10 Markası

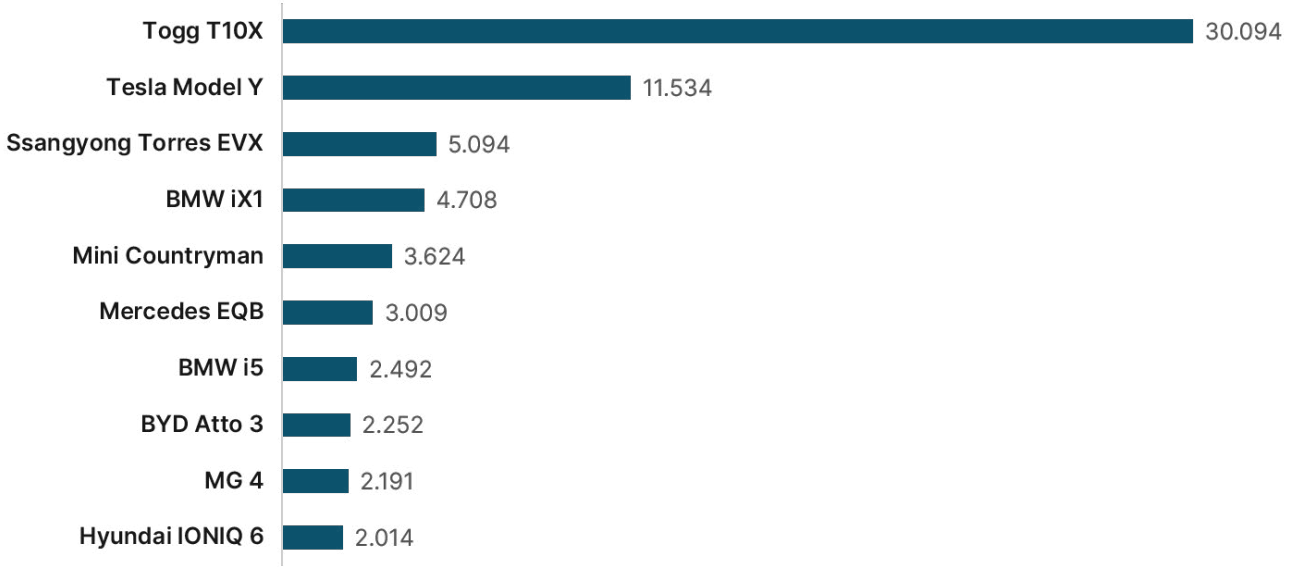

En çok satış yapan 10 model ise şu şekildeydi:

2024 Yılında En Çok Tercih Edilen 10 Model

Geçtiğimiz yıl **72.179** olarak gerçekleşen elektrikli araç satış adedi, bu yıl **105.315** olarak gerçekleşti. En çok satan ilk 10 elektrikli model şunlardır:

Verilere bakıldığında, 2024 yılında en çok tercih edilen gövde tipi %56,8 oran ile SUV oldu ve toplam 556.548 adet SUV gövde tipinde araç satıldı. İçlerinde en çok satan model ise 30.093 adet ile Togg T10X oldu. Fiat Egea Cross'un ikinci sıraya gerilediği listede Chery'nin iki modeli 3 ve 4. sırada yer aldı. Nissan Qashqai ise 5.sırada yer aldı.

Ford, Türkiye'de hafif ticari araç satışlarında üst üste 10 yıldır zirvede yer alıyor. 2024 yılını da 75.265 adetlik satışla lider tamamlayan Ford, hafif ticari araç satışı %2,69 düşmesine rağmen, marka olarak %5,32 büyüdü. Ford Otosan tarafından Romanya'da üretilen Ford Tourneo Courier ise 2024 yılının en çok satılan hafif ticari model oldu. Tofaş'ın Bursa'daki fabrikasında tam 17 yıldır üretilen ve 2024 yılı içerisinde bantlara veda eden Fiat Fiorino ise ikinci sırada yer aldı.

Türkiye araç pazarı büyümeye devam ediyor. 2024 yılı sonu itibarıyla trafiğe kayıtlı araç sayısı 31.301.389 adet oldu ve geçtiğimiz yıla göre %10 civarında artış gösterdi. Büyüyen Türk otomotiv pazarında, tüketicilerin ağırlıklı tercihlerinin düşük ÖTV dilimine giren araçlardan yana olması sebebiyle, tıpkı geçen yıl belirttiğimiz gibi, uygun fiyatlı elektrikli veyahut küçük motor hacimli seçeneklerin satışları artarak devam edecektir.

Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumun ve enflasyonist ortamın 2025 yılında da devam edeceği, bununla birlikte ticari hayattaki zorlukların artacağı öngörülmekle birlikte, otomotiv pazarında talebin 2024 yılına göre daralacağı, özellikle ticari araçlar yönünden ciddi bir düşüş beklendiği fikrini paylaşıyoruz.

Görsel: bydauto.com.tr

Bununla birlikte BYD'nin ardından bir başka Çin menşeli üretici Chery'nin de Türkiye'de fabrika kurma yönünde adımlar atması, mevcut markaların elektrikli araç yelpazesini %10 ÖTV dilimine uygun şekilde geliştireceği, daha fazla uygun fiyatlı marka ve model lansmanı yapılacağı ve doğal olarak elektrikli otomobil satışlarının katlanarak artışının devam edeceği düşünülmektedir. 2022'den beri sabit kalan tüketicilerin taşıt kredisi limitlerinde veyahut ÖTV matrahlarında artırım konusu gizemini koruyor. ÖTV oranlarında değişiklik anlamında da somut bir çalışma öngörülmemekle birlikte, hurda teşviki konusundaki teklif halen TBMM gündeminde beklemektedir. Öte yandan satış rakamları ve otomobilden elde edilen vergi geliri düşünüldüğünde bu kapsamda sınırlı bir düzenleme yapılacağı öngörülmektedir. Togg'un yeni modeli T10F'in 2025'in ortasında piyasaya sürüleceği açıklandı. Böylelikle yerli üreticinin model yelpazesi SUV model olan T10X'in yanında "Fastback" tasarımı ikinci model ile genişleyecek.

Kaynakça

1. Otomotiv Distribütörleri ve Mobilite Derneği, [2024 Otomobil ve Hafif Ticari Pazar Verileri](#) (Erişim Tarihi: 21.01.2025)
2. [GSR II ile Çeşitli Güvenlik Donanımları Sıfır Kilometre Araçlar İçin Zorunlu Hale Geldi](#) (Erişim Tarihi: 21.01.2025)
3. Rekabet Kurumu, [Stellantis'in, Tofaş tarafından devralınmasına yönelik verilen taahhütler yeterli görülmedi](#) (Erişim Tarihi: 21.01.2025)
4. Rekabet Kurulu'nun 04.01.2024 tarihli ve 24-01/1-1 sayılı kararı.
5. Rekabet Kurulu'nun 11.01.2024 tarihli ve 24-03/40-13 sayılı kararı.
6. Rekabet Kurulu'nun 17.08.2023 tarihli ve 23-39/723-247 sayılı kararı.
7. Rekabet Kurulu'nun 21.12.2023 tarihli ve 23-60/1160-415 sayılı kararı.
8. Erdem & Erdem, [2023 Otomotiv Sektör Raporu](#) (Erişim Tarihi: 21.01.2025)

İlgili Kişiler

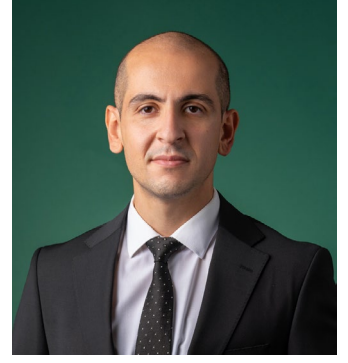
Alper Uzun
Ortak ve Arabulucu

alperuzun@erdem-erdem.av.tr

İbrahim Onur Baysal
Ortak ve Sermaye Piyasaları
Lideri

onurbaysal@erdem-erdem.av.tr

Rüştü Mert Kaşka
Kıdemli Avukat

rustumertkaska@erdem-erdem.av.tr

Yasal Uyarı

Bu broşürde yer alan bilgi, belge ve değerlendirmeler sadece bilgilendirme amaçlı olup Erdem & Erdem Ortak Avukatlık Bürosu tarafından hazırlanmıştır. Reklam amacıyla veya Avukatlık Meslek Kuralları'na aykırı olan başka bir amaçla kullanılamaz. Erdem & Erdem tarafından açıkça yazılı olarak izin verilmediği müddetçe bu program içeriğine bağlantı verilemez, kaynak gösterilerek alıntı yapılamaz, kısmen veya tamamen kullanılamaz. Bu program kapsamındaki tüm bilgi, belge ve değerlendirmelerin fikri mülkiyet hakları Erdem & Erdem'e aittir ve tüm hakları saklıdır.

İSTANBUL

Ferko Signature
Büyükdere Caddesi, No. 175 Kat. 3
34394, Esentepe - Şişli, İstanbul

+90 212 291 73 83
+90 212 291 73 82

istanbul@erdem-erdem.av.tr

İZMİR

1476 Sokak, No. 2, D. 27, Aksoy
Plaza Alsancak, İzmir

+90 232 464 66 76
+90 232 466 01 21

izmir@erdem-erdem.com

AMSTERDAM

Office 4.31, Strawinskylaan 457,
1077 XX Amsterdam

+31 (0)20 747 1113

amsterdam@erdem-erdem.nl